

קובץ
הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה ובחסידות

בהעלותך
גליון כט (צה)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראָי עוועניו • ברוקלין, ניו יאָרק

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

שנת השמונים לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד. עש"ק פ' בהעלותך ה'תשמ"א

ת ו כ ן ה ע נ י נ י ם

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד החיוב על כאו"א לכתוב ס"ת
ה בדעת הרא"ש דהאידינא מצוה לקנות ספרים
ה אין שמחה אלא בבשר
ו מצוה בו יותר משלוחו
ז בשיטת הרמב"ם במצות כתיבת ס"ת (גליון)
ח כתב ס"ת כאילו קבלו מהר סיני

נ ג ל ה

ט הדיוס מה דינו בס"ת של מלך
י עשה שאפשר לבטל, דאם דחי לא תעשה (גליון)
י' בדין ציצית על הכנף

ח ס י ד ו ת

יב בהנהגת רבו"נ באגודת לולב בסוכה קודם החג
יג דרגות בעוה"ב

ש י ח ו ת

יד דוד מלך ישראל
יג ממונא מאיסורא לא ילפינן
יג אם בכל המשניות דפ"א בפק"א יש רק ג' הוראות

ש ו נ ו ת

יד בענין כתיבת הפרשיות שבתפלין (גליון)

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בהשיחה להגה"ש ע"ד גדר המצוה דכתיבת ס"ת. שמעתי כמה דברים שאינן מובנים לכאור' בהשקפה ראשונה ולא המפיק הזמן עדיין לעיין בזה.

א) כבתחלת מקשה מכיון שמצות עשה על כל איש לכתוב ספר תורה לעצמו, מדוע אין רואים שכ"א ישדל לקיים המצוה, ומבאר שם בס"ב ואילך שהוא ע"פ דעת הרא"ש, שזהו בדורות הראשונים, אבל האידנא מצות עשה על כל איש כו' לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא כו' עיי"ש בארוכה. ועי' בהערה 17 דאפשר דאין יוצאים המצוה ע"י שתפות.

והנה לפי"ז נמצא לכאור' שלפני הזמן ד"האידנא", הי' כ"א מקיים המצוה בכתיבת ספר תורה, הנה אפי' את"ל שהזמן ד"האידנא" מתחיל מעת שהותר לכתוב חושבע"פ (כמובן מהמבואר בהשיחה ס"ה) והיינו מזמן רבי ואילך, הרי עכ"פ עד אז צ"ל שכ"א קיים המצוה, וא"כ איפה הם המליונים ספרי תורה שכ"א מישאל מגיל בר מצוה ואילך. כתב מעת שנכנסו לארץ עד זמן רבי חתימת המשנה הרי גם המספר שנכנסו לארץ, מגיל 13 ואילך הי' יותר ממליון, ועאכ"כ בהזמן שלא"ז, וצ"ל שנאבדו וכו' במשך החורבנות דבית ראשון בית שני וכו' וכמו שנהרגו וניספו כו' מליונים יהודים אז, וכך צריך לומר ע"ד כל הס"ת שכתבו עד זמן חתימה המשנה.

והנה שמעתי מתרצים, שמכיון שאין יד כל אדם משגת לכתוב ס"ת משלו, במילא מובן שלא כ"א כתב ס"ת לבד.

אבל לכאור' יש לעיין בזה דהרי לא מצינו בפוסקים הגבלה זו במצות כתיבת ספר תורה, והרא"ש כתבו רק לגבי התוספות מצות לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהן.*

ב) יש שואלין, שבכלל הוא דבר קשה לצייר במציאות שכ"א יכתוב ס"ת לבד, שהרי אפי' כתיבה באופן מהיר לוקח בערך שנה לכתוב ס"ת, וסופר א' יכול לכתוב לכל היותר כחמישים או כשישים ס"ת במשך ימי חייו, וכמה סופרים יש בכלל.

עוד זאת שעוסקים בכתיבת תפילין ומזוזות ובהגהתם, א"כ מ"מ בכלל השאלה הרי זה דבר שכמעט א"א במציאות, וגם למסקנא, אפי' את"ל, שבזמן הבית וכו' הי' הרבה יותר סופרים, מ"מ קשה לומר שחמישים אחוז או ששים מעם ישראל היו סופרים.

גם מבחי' הקלף הגויל עליו כותבים ס"ת צרי למספר

אבל לכאור' אין כ"ז שייך להשיחה

ענק של בהמות כו' שיספיק לכתוב ס"ח לכ"א.

ג) בדעת הרא"ש שהאידינא המצות עשה היא לכתוב חומשי תורה ומשנה וגמרא ופירושי' להגות בהן הוא ובניו מדוע אינו מזכיר גם "נביאים וכתובים" ודוחק לומר כיון שהמכוון בהמצוה "לידע פני' המצות והדינים על בוריים" וזה אין שייך לנביאים וכתובים כי א) לפי"ז המצוה היא רק בגמרא וכן ספרי הפוסקים וכלשון הרא"ש שם וע"י הגמרא והפני' ידע פני' המצות כו', ומה מקום גם לכתוב משנה. ב) פשיטא שלפי"ז אין מקום גם לחומשי התורה שבזה מתחיל,

ועכצ"ל שע"י הידיעה במקום המצות וכו' אין שנצטוו בחומש ע"ד לפסוק הדין בגמרא ופוסקים הרי זה מוסיף בידיעת והבנת הפי', וא"כ הרי גם בנביאים וכתובים יש כמה מצות וכו', שלמדין מדברי קבלה, ואולי ב"חומשי התורה", נכלל גם נביאים וכתובים. ולהעיר מלשון התוספתא הובא ברי"ף ב"ב פ"א כופין בני העיר כו' ולקנות להן ס"ת נביאים וכתובים (וכ"ה ברמב"ם רפי"א מהל' תפלה) ובנמוק"י שם ולכתוב להם ס"ת נביאים וכתובים.

אלא דשם בפשטות מדובר כדי לקרות בהם בציבור, אבל ראה תוספתא תרומות פ"א, י"ב "אפוטרופין הי' על נכסי יתומים ולקנות להן ס"ת נביאים וכתובים". אבל בגיטין נב, א הושמט נביאים וכתובים וכ"ה ברמב"ם הל' נחלות פי"א היו"ד.

וגם בתוספתא שם גופא מזה שמפרט בפ"ע "ולקנות להן ס"ת נביאים וכתובים" לאחר שאי' שם "ולעשות להן סוכה ולולב וציצית וכל מצות האמורות בתורה", משמע קצת שאי"ז המצוה דכתבו לכם התורה הזאת. וראה בארוכה בכלי חמדה פ' וילך שמצוין בהשיחה.

ולהעיר שבסוף השיחה סוסי"א אי', אבער עכ"פ מוזן זיך ביי אים געפינען די יסוד ספרים: (סידורים) חומשים (תנ"ך) כו'.

ד) שמעתי מקשים למה הובא בהשיחה בס"ו הענין דשמחת יו"ט בבשר, כמעין ודוגמא לדבר על המצוה דכתיבת ס"ת שהכתיבה היא לא מצד המצוה דכתבו לכם כ"א מצד הס"ת, והענינים בס"ז תפילות במקום תמידין תקנום, המנהג בסדר ליל פסח לענין בשר צלי, ור' פלוני ור' פלוני בשיטה אחת קיימי, לא הובא כדוגמא כ"א שע"פ הנ"ל "קעץ מעץ מסביר זיין כמה ענינים". ולכאן נראה שב' ענינים שונים הם, הענין דשמחה ביו"ט הרי השמחה בבשר עכשיו הוא אותו גדר השמחה שבבשר שלמים, אלא שבבשר שלמים ניתוסף גדרים מצד ענינה נאכל בטהרה בירושלים כו', מצד היוחה קרבן לא מצד גדר השמחה, וזה מעין ודוגמא למצות כתיבת ס"ת שלא מן השם הוא דמצות כתבו לכם, כ"א מצד החפצא דס"ת, משא"כ הדוגמאות בס"ז מדובר ג"כ גדרים בפ"ע, אלא שיש גדרים שדומה דון

מינה ומינה ופרטים שאינם דומה ואוקי באתרא.

ועפי"ז צע"ק מה שבסוס"ה בהשיחה הובא וי"ל דוגמא לזה על דרך דון מינה ואוקי באתרא, דלכאו הביאור המבואר שם לגבי ס"ת אינו כ"דון מינה ואוקי באתרא", כי בהביאור בהגדר מצות כתבו לכם, מבואר שזה שצ"ל כל הפרטים שרטוט לשמה בכתב אשורי אין בלשון הקודש כתיבה כולה וכו' הם פרטים "זייטיקע" מצד הספר תורה גופא, אבל אי"ז מצד הענין דידן ולמדה .. שימה בפיהם, והיינו שמצות כתבו לכם השירה הוא שיה בכל הזמנים אלא שמצד ס"ת צ"ל כתיבה באופן אחד, ומצד הספרים "האידינא" מספיק כתיבה באופן אחד, והיינו דמצות כתיבת ס"ת הוא לא הגדר דהמצוה (שהרי במקום זה בהשיחה אין לומדין כהפי' להלן ס"ח וט' בדעת הרמב"ם והרמ"א). משא"כ בדון מינה ואוקי באתרא, הפי' שמדובר בכ' ענינים וגדרים שונים שלמדין א' מהשני, ואולי זהו גופא הכוונה בדון מינה ואוקי באתרא, שקאי לא על הספרים, שמספיק הכתיבה באופן שליח כו', כ"א על כתיבת ס"ת, שזהו אוקי באתרא בגדר כתיבת ספר תורה מצד החפצא, שיעשה ספר תורה, וק"ל.

הרב ש. ב"ר אברהם

- ברוקלין נ.י. -

ב. בלקו"ש דחגה"ש (סעי' א) מבאר דיש מקום לומר שאם יש סופר מומחה שכתיבתו נאה יותר מכתיבה שלו, צריך לוותר על השכר ד"כאילו קבלה מהר סיני" ולשכור הסופר לכתוב, מצד זה א-לי ואנוהו, ובפרט לפי הביאור של התבואות שור דמצוה בו יותר מבשלוחו הוא משום כבוד המצוה, הנה כאן כיון שכוונתו משום ספר תורה נאה, לא שייך בזה מצוה בו יותר מבשלוחו.

והנה הפמ"ג באשל אברהם סי' חרכה מסתפק דאם יעשה המצוה בעצמו יצטרך להחמיץ את המצוה, ואם תהי' נעשית ע"י אחר לא ישהה ולא יחמיץ המצוה איזה מהם עדיף, עיי"ש שנשאר בצ"ע, אם מצוה בו עדיף, או אין מחמיצין מצות עדיף.

והנה לכאו' י"ל גם הכא, דאם יכתוב בעצמו אינו יכול לכתוב מהר, ויצטרך להחמיץ את המצוה, אבל אם יכתוב ע"י סופר מומחה יכתבנו מהרה, ולא יחמיץ את המצוה, א"כ לפי"ז אי נימא דאין מחמיצין את המצות עדיף, ה"ל אפשר לומר טעם זה הכא, דלכך טוב יותר לשכור סופר לכתוב עבורו, מלכתוב בעצמו.

ומדלא נקט בהשיחה טעם זה, לכאו' י"ל דסב"ל

דמצוה בו עדיף, ולכן כתב טעם אחר.

ואפ"ל דסב"ל כמ"ש בשדה חמד מערכת מ' כלל נח, דמתחילה

רצה לומר דמצוה בו אינו אלא מדרבנן, משא"כ מצוה הבאה לידך אל תחמיצנה הוא מדאורייתא, ובמילא עדיף לעשותו ע"י אחר, אבל אח"כ מסיק דאינו כן, דכיון דמה שמחמיץ את המצוה אינו משום עצלות, אלא בכדי לקיים המצוה בעצמו כמו שחייבוהו חז"ל, אין זה נקרא מצוה הבאה לידך וכו', דעדיף טפי שיעשנה בגופו להראות חיבתו וחשקו לקיים המצוה, והכי מסתברא, עיי"ש שמביא ראיה לזה ממתנות כהונה.

ולפי"ז אפשר לומר דלכך לא נקט בהשיחה טעם זה, כי סב"ל כמ"ש בשדה חמד.

הרב שניאור זלמן מארגאלין
ברוקלין נ.י.

ג. בגליון כח (צד) כתב הרב א.י.ב.ג. שלכאו הרמב"ם אזל לשי' שהוא סובר שדבר שהוא אמצעי ואי אפשר בלעדו או יש לו חשיבות כהדבר עצמו, וכמ"ש בלקו"ש ח"ז קדושים (תשל"ח), משו"ה סובר ג"כ הכא בכתיבת ס"ת שהמצוה הוא לא רק שצריך להיות לו ס"ת כדי ללמוד בה, אלא הכתיבה בעצמו חשוב וזהו חלק מהמצוה.

ועפ"ז י"ל שמשו"ז סובר הרמב"ם שאם לקח ס"ת מן השוק חטף מצוה ואין לו, שחיסר מצות כתיבת ס"ת, ולכאו זהו גם לשי', שהרמב"ם דס"ל שה"אמצעי" יש לו חשיבות וממילא יש כאן מצות כתיבת ס"ת ס"ל ג"כ שע"י שלקחו הוא מחסר מצוה זו, (וע"ש שתוס' ס"ל כשי' הרמב"ם - עיי' תוס' ברכות כ ע"א ד"ה וקטנים). ורש"י שחולק עם תוס' וס"ל דאף שהוא אמצעי מ"מ אינו נחשב כענין בפ"ע, משו"ה ס"ל דרק חיסר מצוה מן המובהר, ז.א. שגם הוא ס"ל דטוב יותר אם הוא כותב בעצמו אבל אין הוא כחלק ותנאי בהמצוה והעיקר הוא שיהי' ס"ת, אבל לא חיסר המצוה בפ"ע דאין הכתיבה תנאי בהמצוה עצמה.

ואם כנים הדברים הללו, אולי יש להוסיף עוד, שהשאגת ארי' סי' ל"ה מפקפק בשי' הרמב"ם למה מופקעים נשים מכתבת ס"ת, וכותב שיש לדמותו למזוזה שאע"פ שאשה בכלל מצות מזוזה וכדאמ' אנשי בעי חיי נשי לא בעי חיי (בתמי'), ואעפ"כ אינה יכולה לכתוב מזוזה כמו"כ הוא בכתיבת ס"ת, שאף שהיא בכלל המצוה מ"מ אינה יכולה לכתוב ס"ת בעצמה.

ואח"כ (בסי' ל"ו) כותב שמובן לפי שי' הרא"ש כיון דהמצוה הוא בכדי ללמדה ובה היא מופקעת. ועי' בבית הלוי ח"א ס"ו מה שדן בדברי השאג"א זה.

[וע' בשו"ת רע"א סי' י"א ובברכי יוסף או"ח סי' ת"י] אם מזוזה הוא חובת גברא או חובת הדר, ונפק"מ אם יכולים

לדמותם (ס"ח ומזוזה) זל"ז.

והנה לפי שי' הרמב"ם דבר שהוא אמצעי אמרי' שיש בו חשיבות של עצם הדבר ומשו"ז יש כאן מצוה בהכתיבה עצמה, ומשו"ז לכא' אפ"ל שהטעם שאין יכולים לכתוב הוא משום שאינן בכלל ולמדה. וע' בלקו"ש חי"ד עקב (ב) אם נשים הם בכלל מצות ת"ת, וא"כ אפשר שאפי' אם המצוה הוא בכדי ללמדה הם בכלל המצוה אליבא דהרמב"ם.

גרשון מנחם מענדל אבצן
תות"ל 770

ד. בלקו"ש דחגה"ש (סעי' יב) מבאר מה דאיתא בגמ' (מנחות ל, א) "כתבו מעלה עליו הכתוב כאילו קבלו מהר סיני", דאין זה רק ענין של שכר בלבד, אלא שהוא מסובב ממצות כתיבת ספר תורה, וממשיך בזה וז"ל: וי"ל - ע"ד המלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו עכ"ל.

וכשלמדנו השיחה לא חפסנו הפי' בהדמיון דזהו ע"ד המלמד את בן חבירו תורה וכו', דלכאו' איזה שייכות יש בזה לעניננו?

ובהשקפה הראשונה הי' אפ"ל הפי' בזה, דע"ד שנתבאר בלקו"ש פ' במדבר ש.ז. (הערה 75) דהמלמד את בן חבירו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו ילדו, דאין זה ענין של שכר בלבד, והו"ע של מסובב, דע"י שמלמדו תורה ממשיך לו חיות דוגמת ענין הלידה, עד"ז כאן הו"ע של מסובב, אבל אין נראה דלזה מתכוון בהדוגמא.

ופי' אחד מהאברכים שי', דאפ"ל הפי' בזה, דכמו דבמלמד בן חבירו תורה, אעפ"י שבן חבירו כבר למד תורה מקודם, מ"מ כשמלמדו עכשיו אמרינן דנחשב כאילו ילדו מחדש, כאילו לומד תורה בפעם הראשון, כמו"כ בעניננו, אף שכבר הוא לאחר מ"ת, וכבר ישנם מקודם כמה וכמה ספרי תורה, מ"מ כשכותב עכשיו ס"ת חדש הרי זה כאילו קבלו מהר סיני, כאילו עכשיו קיבל התורה מחדש, ע"ד שהי' בסניני, דמקודם לא הי' עדיין קבלת התורה כלל.

ולכאו' אינו מובן דאין אמרינן בזה "מעלה עליו הכתוב", דלכאו' איפה מצינו כתוב כזה דאם כתבו הרי זה כאילו קבלו מהר סיני?

ואפשר לומר כמ"ש בס' טהרת הקדש מנחות שם, דהנה המצוה לכתוב ס"ת ילפינן מ"ש ועתה כתבו לכם וגו' והרמב"ן שם מפרש דבפשטות נראה דפסוק זה למשה הוא שנאמר, שהרי סיפא דהאי קרא ולמדה את בני' משמע דעל מרע"ה הוא שצוה לכתוב וללמדה, ומ"ש בתורה כתבו

לשון רבים היינו שיהי' יהושע עומד עליו וקורא ורואה, עיי"ש ברמב"ן, ולפי"ז אפ"ל דמאחר דחז"ל ידעו שבפסוק זה דועתה כתבו, יש מ"ע על כאו"א מישראל לכתוב ס"ת, במילא הי' קשה להם דלמה נצטוו ישראל מ"ע לכתוב ס"ת, בפסוק דאיירי אודות משה, שנאמר ולמדה את בניי, אלא מוכח מזה שכאו"א הכותב ס"ת מעלה עליו הכתוב כאילו קבלו מהר סיני, היינו כמו שמשה קיבל תורה מסיני, ולפני זה לא הי' קבלת התורה כלל, עד"ז כאו"א הכותב ס"ת הרי זה כאילו קבלו בהר סיני, כאילו מקבל עכשיו התורה מחדש.

קבוצה מאברכים לומדי השיחות

נ ג ל ה

ה. * בתוספתא פ"ד דסנהדרין הל' ד' וז"ל: וכתב לו ספר תורה ללמוד ... ואין רשות להדיוס לקרות בה שנאמר וקרא בו הוא ולא הדיוס. ע"כ.

והנה איסור זה שהדיוס אסור לקרות בס"ת של מלך אינו מוזכר בגמ' וכך הרמב"ם השמיט תוספתא זו מהלכה וצ"ע למה.

בחסדי דוד, על התוספתא הנ"ל מפרש וז"ל: ומ"ש כיון דאין רשות להדיוס וכו' ליתא בגמ' ומ"מ נראה שהדין דין אמת דהא לא גרע משרביטו ושאר כל כלי תשמישו שאין משתמשין בהן ומיהו איצטריך לאשמועינן הכא דלא תימא מצות לאו ליהנות ניתנו ונמצא דלא דמי להשתמש בשאר כליו קמ"ל. עכ"ל. וכן יש לומר בדעת הרמב"ם שהשמיט איסור זה כי סמך עצמו על מה שכתב בפ"ב הל' א' מהל' מלכים וז"ל שם: כבוד גדול נוהגין במלך ומשימין לו אימה ויראה בלב כל אדם שנאמר שום תשים שחא אימתו עליך אין רוכבין על סוסו ואין יושבין על כסאו ואין משתמשין בשרביטו ולא בכתרו ולא באחד מכל כלי תשמישו וכשהוא מת כולן נשרפין לפניו עכ"ל, והיינו דבאיסור זה כבר כלל כל כלי תשמישו והוא הדין לס"ת שכתב למלך.

אבל עדיין צ"ע בזה, דהרי יש חילוק אי למדין איסור קריאת הדיוס בס"ת של מלך מפסוק וקרא בו, הוא ולא הדיוס, או שלמדין איסור זה דהוי כמו שאר כלי תשמישו היינו מהפסוק שום תשים,

דאי למדין איסור זה משום תשים דהוי כמו שאר כלי

(* הערה זו נדפסה בגליון הקודם ומסיבה טכנית הושמטו כמה קטעים, ובאה כאן בשלימותה.)

תשמישיו א"כ אין מחלקין בין מצוות (דלאו ליהנות ניתנו) לשאר כלי תשמישיו וא"כ גם הס"ת הראשון שכתב המלך דבזה הוי כמו הדיוט אסור להדיוט אחר לקרות בה, אבל אי למדין מפסוק מיוחד דהיינו מוכתב לו משמע שאיסור זה לא נכלל בהאיסור להשתמש בשאר כלי תשמישיו והחילוק הוא דמצוות לאו ליהנות ניתנו וא"כ מותר להשתמש בה אלא שיש גזירת הכתוב וכתב לו וא"כ יש לומר דפסוק זה הוא רק על (וכתב לו) משנה תורה - היינו הס"ת השני שכתב למלך אבל בהראשון מותר להשתמש דהרי מצוות לאו ליהנות ניתנו, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא למה השמיט הרמב"ם דין זה, ואין לומר דסמך עצמו על מה שכתב בהל' מלכים באיסור השתמשות שאר כלי תשמישיו, דאינו דומה כנ"ל.

ועוד דבר שצריך עיון בזה, לפי התוספתא שאסור להדיוט לקרות כה מה יהי' הדין כשמת המלך האם מותר להדיוט להשתמש בה או אסור גם לאחר מיתה כמו שאר כלי תשמישיו שמבואר בגמ' עבודה זרה דף י"א ע"א ששורפין אותו, וא"כ בנידון דידן צריך גניזה. וצ"ע בזה.

י. זושא ווילהעלם
תות"ל - 770

ג. בגליון יט (פה) סי' ט' הקשה פ. שיינער מהא דאיתא בב"מ ל"ב, א, דאם אמר לו אביו אל תחזיר האבידה, לא ישמע לו היות ואין "עשה" [כבוד אב] דוחה ל"ת ועשה [לא תוכל להתעלם], "השב תשיבנו" - משמע דאי הוי רק ל"ת, הי' העשה דכיבוד אב דוחה הל"ת דאבידה. וכתב הנ"ל דצ"ע מכתובות מ, א, שאין העשה ד"לן (כצ"ל) תהי' לאשה" דאונס, דוחה איסור ממזרות, כיון דאי אמרה לא בעינא ליכא עשה כלל. - הרי דעשה שאפשר לבטלו אינו דוחה ל"ת, ולכאן גם כאן העשה יכול להתבטל ע"י שהאב ימחול על העשה שלו, ונשאר בצ"ע.

וי"ל בפשטות דלא קשה כלל מכתובות, דהתם אי אמרה לא בעינא ליכא עשה כלל - מעיקרא ולכן אינו דוחה ל"ת, משא"כ כאן שצריך שהאב ימחול על עשה שקיים כבר, והא לא עבדינן, משום דמצד הדין עשה - שישנו במציאות דוחה ל"ת, ולכן אילו הי' באבידה רק ל"ת, הי' עשה דכיבוד אב דוחה ל"ת דאבידה*.

בנימין כהן
תות"ל - כפר-חב"ד

ד. אדמוה"ז בשו"ע הל' ציצית סימן י"א סעיף ל"ד כותב וז"ל: כשתולה הציצית בבגד צריך לדקדק שיתלה בענין שיהי' הגדיל התלוי נוגע ומכה בכנף הבגד. עכ"ל.

(* ראה כתובות מ, א בתו"י בד"ה אי אמרה.

וגבי טלית גדול האריך אדמוה"ז בסידור לבאר באיזה אופן יחלה הציצית בטלית - לפי מנהגי העטיפה השונים - כדי שתמיד תינטוף ותכה הציצית על קרן הכנף.

ובדורנו מתעורר השאלה כיון שמכניסים הטלית קטן מתחת למכנסיים, ומוציאים את הציציות לחוץ הרי אין הציצית נוספת ע"ג הכנף. והדרך הפשוטה להנצל מזה הוא להוציא חוץ למכנסיים גם חלק מהכנף באופן ייחציצית תהי' מנספת על גביו. אבל בימים אלו שהולכים עם מעילים קצרים הרי"ז בגדר נסיון משום שנראה לבלתי מסודר וזכו' כאשר ציציותיו בולטות מתחת למעיל וכו'.

ואולי הי' אפשר להנצל מזה באופן אחר, והוא שיחפור ע"ג הכנף סמוך לשפתו בקרן, לולאה (א רינגעל) וישחיל דרכה הציצית ועי"ז בכל אופן שיהי' תמיד ינטפו הציציות על הקרן. הן אמנם וודאי אין נכון לתפור הגדיל אל הטלית משום שעי"ז נעשה בגד אחד ובפשטות צ"ל ציצית לחוד ובגד לחוד ולקשור ציצית על הבגד, אבל לעשות לולאה אשר דרכה ישחיל הציצית ויהי' גדול במקצת כדי שיהי' משוחרר ולא מהודק לטלית, אין נראה לכאורה שום סברא מדוע לא לעשות כן.

והנה כעין זה מצינו גבי תפילין דפסק אדמוה"ז בס"ק כ"ז סעי' ה' וז"ל: יש להזהר שלא תזוז היוד של הקשר מהתפלה מהטעם שנחבאר בזהר. עכ"ל. ומטעם זה יש נוהגים לקשור היו"ד שבקשר התפילין של יד ע"י גיד לתיחורא כדי שלא יזוז היו"ד מהתפלה, ולכאורה כעין זה אפשר הי' לתקן בציצית כנ"ל.

הן אמנם דבתפילין אין מנהגינו לקשור היו"ד ע"י גיד, אך החילוק בפשטות, וכפי שדן בזה בשע"ת סי' כ"ז ס"ק ה' דחיישינן שהגיד חוצץ בין התפילין לקיבורת כאשר הוא קשור לתיחורא והאריך בשקו"ט עיי"ש, משא"כ בציצית שלא שייך טעם זה.

ומה שלא ראינו נוהגים כן בדורות קודמים הרי"ז בפשטות בגלל המצב השונה - וכדברי אד"ש בהתוועדות ש"פ בחוקותי בנוגע לתפילת הדרך לנוסע באירון, ובנוגע לקו התאריך - בדורות קודמים היו כולם לובשים מעילים - רעקלאך - ארוכים והיו מוציאים הטלית קטן חוץ למכנסיים וא"כ היו הציציות נוספים ע"ג הכנף משא"כ בדורות אלו שכולם - עכ"פ רובם - הולכים במעילים קצרים ומכניסים הטלית קטן מתחת למכנסיים.

ח ס י ד ו ת

פ. בהמאמר דש"פ נשא ש"ז מביא מנהג נשיאי חב"ד להקפיד שאגידת לולב ומינוי ערב חגה"ס יהי' בסוכה דוקא. ומבאר טעם לזה: שע"ז קיימו מצות עשיית סוכה "לעשות סוכה". וההסברה שם: ע"י ישיבה בסוכה בהחג מקיימים מצות ישיבה בסוכה, אבל בישיבה טרם כניסת החג אה"נ שלא מקיימים מצות ישיבה אעפ"כ עי"ז פועלים שיעשה הסוכה לדירה כיון שעושים בה מה שברגיל עושים בבית. וזוהי הכוונה באגידת לולב בסוכה - לפעול שהסוכה תהי' דירה, "לעשות סוכה".

ושמעתי מקשים: הרי עדיין גם מה שעושים בתוך הסוכה בימי סוכות ג"כ עושים הסוכה שייחשב דירה ויתקיים בזה מצות עשיית סוכה, ומדוע נצרך פעולה מיוחדת קודם החג דוקא?

והביאור בזה:

בעשיית לולב לפני החג, איך שייך ה"דין דסוכה ורק ה"מציאות" דסוכה, וע"כ בזה מודגש לעשות סוכה - עשיית הסוכה לסוכה.

ולכן אגדו הלולב לפני החג, כי בזה יש פעולה שמודגש בה, ויש בה, רק עשיית סוכה. והחידוש הוא שגם לעשיית סוכה גרידא הפסיקו מת"ה.

א' התמימים
תות"ל - 770

ט. בקונטרס המאמרים של כ"ק אדמו"ר שליט"א במאמר מים רבים תשי"ז וז"ל: ויש חילוקי מדריגות בג"ע ג"ע העליון וג"ע התחתון הגם שיש רבוי מדריגות בג"ע ... מכל מקום בכללות הן ב' מדריגות שהן מחולקות זו מזו ... ובכ"א יש כמה מדריגות ... עכ"ל.

ויש להבין איך לתווך זה עם מה שכתוב בלקוטי תורה פ' בהר דף מ"א ע"ב וז"ל: שכדאי כל יסורי גיהנום אף גם בשביל הענוג ג"ע התחתון ועד"ו יש רבוי מדריגות בעילוי אחר עילוי הגם שבספרים לא נזכר רק ב' מדריגות דרך כלל ג"ע התחתון וג"ע העליון היינו שלא נתגלו אלינו. ע"כ.

ולכאורה אינו מובן דבקונטרס המאמרים משמע שיש בכללות ב' מדריגות ובכ"א יש כמה מדריגות דמשמע דהמדריגות הרבות שמדברים אודותם הם נכללים בב' מדריגות אלו, משא"כ בלקוטי תורה משמע שחוץ מג"ע העליון וג"ע התחתון יש עוד כדריגות וכנ"ל שלא נתגלו אלינו, דמשמע דאיך הם חלק מג"ע העליון ותחתון?

גדלי' שם-טוב

ש י ח ו ת

י. במה שדבר כ"ק אד"ש בהתוועדות דחג השבועות בענין מה שאנו אומרים דוד מלך ישראל חי וקים.

יש להעיר ממ"ש בספר סמיכת (דף כ"ב טור ד' מדפי הספר) וז"ל: ונראה לי דזהו טעם מספיק למה שאנו אומרים דוד מלך ישראל חי וקים באריכות לשון, דהיו יכולין לקצר ולומר דוד חי וקים, או לכל היותר דוד המלך חי וקים ולמה תקנו להאריך ולומר מלך ישראל הלא לעולם ישנה אדם לתלמידיו לשון קצרה, ולדרכינו נוחא דבלשון הזה נרמז הטעם דידיע דמלך ישראל הוא ת"ת ואלו אמרו בקיצור דוד או דוד המלך הי' קשה איך הוא חי וקים הלא מת וא"ת שאינו אלא הסתלקות לפי שנמשל ללבנה קשה דוד שהוא מלכות ספירה שביעית אצל לבנה מה בעי שנבראת ברביעי ספירה ד' ולפיכך תקנו לומר דוד מלך ישראל פי' שמדת דוד היא מלכות תתחבר למלך ישראל הוא ת"ת לעתיד כאשר הי' בבריאת העולם ולכן הוא חי וקים ומיתתו אינו רק הסתלקות כמו הלבנה עכ"ל.

י. זושה ווילהעלם

- תות"ל 770 -

יא. במה שדיבר כ"ק אד"ש בהתוועדות דחג השבועות בענין איסורא ממונא לא ילפינן ואפ"ה יש שייכות ביניהם.

עפ"ז מבואר מש"כ התוס' במס' יבמות דף קט"ו ע"ב ד"ה והא חבי בר ננאי וז"ל: התוס' וא"ת היכי פשיט רבא איסורא ממונא ... וי"ל דמדמה רבא ממונא היכא דהוחזקו לאיסורא דלא הוחזקו עכ"ל, הרי אנו רואים דאף דאיסור וממוץ יש להם דינים נפרדים ובדרך כלל אין ללמוד א' מהשני אפ"ה יש להם שייכות זה לזה ובאופן כזה המבואר בתוס' יש ללמוד, ועיין בשו"ת צמח צדק (הישן) סי' ק"ו טעם המתחלת הא ודאי.

הנ"ל

יב. בהתוועדות דש"פ קדושים, דיבר כ"ק אד"ש אשר בפרק א' דאבות כל תנא אמר ג' דברים (לבד ממשנה ח').

וקשה, במשנה י"ג יש ד' דברים: "נגד שמא אבד שמא, ודלא מוסיף יסף, ודלא יליף קטלא חייב, ודאשתמש בחגא חלף"?

ולהעיר מלקו"ש ח"ד עמוד 1181 "אין די מערסטע משנינת פון דעם פרק גיש ער דריי הוראות".

לוי"צ גרליק
ישיבה גדולה
1911 - הייון

ש ו נ ו ת

יג. בגליון כ"ה (צ"א) סי"ד כתב הרב א.צ. צירקינד סופר סת"ם בענין עיבוד עורות לשמה אי מהני בה תנאי.

לאו נגרא אנא ולא בר נגרא אנא אלא דברים ברורים ראיתי בדברי אדמוה"ז כמו שכתב הח"ל. גינזבורג בגליון כד סעי' י"ד שדעת אדמוה"ז בסי' מ"ב סעי' ו' דמהני תנאי בעיבוד הקלף (וי"א שאפילו אינו צריך תנאי. ועיקר) ובסוף הסעי' דאפי' סתם הוי כאלו התנה ובסי' לב סעי' י"א שמעובד לשם ס"ת כשר לתפילין ומזוזה שלש בכלל מאתיים מנה. הרי לפי זה ברור שאופן הנכוץ להגיד בעת נתינת העור לתוך הסיד "עורות אלו אני מעבד לשם קדושת תורת ישראל ואני מתנה שאם ארצה לשנות לדברי חול יהי' הרשות בידי".

ואפ"ל שבענין זה אינו בגדר ברירה.

משא"כ באם יגיד על חלק מהעור שאני עתיד לכתוב ס"ת אני מעבד לשם קדושת ס"ת ועל חלק מהעור שאני עתיד לכתוב תפילין אני מעבד לש"ק תפילין ועל חלק מהעור שאני עתיד לכתוב מזוזה אני מעבד לש"ק מזוזה ועל חלק מהעור שאני עתיד לכתוב דברי רשות איני מזמין לשום קדושה, בזה ברור שיש בזה דיין של ברירה והרי זה דומה (עירובין לז, א) להפרשת תרומה ומעשר, שני לוגים שאני עתיד להפריש מן המאה (ושנים) הרי הם תרומה, עשרה מעשר, תשעה מעשר שני.

אבל האומר שמעבד העור ע"מ שארצה (תובד"ע) או שירצה הקונה (תובד"א) למה הדבר דומה למי שמקדש אשה ע"מ שירצה אבא (קידושין סג, א) רצה האב מקודשת, וכך פסקו הרמב"ם (אישות פ"ז ה"א) ושו"ע (אבהע"ז סי' לח סעי' ח) אף בדיני תורה. (ועי' באנציקלופדי' תלמודית ערך ברירה לחלק בזה).

(ואם יוסיף ויגיד שאם ארצה לשנות לקדושת תפילין ומזוזה שלא יקרא הורדה מקדושה חמורה לקדושה קלה, א"כ כיון שהדין כך שמותר אפי' בלי אמירת הוספה זו, קשה להבין איך הוספה זו יהי' בגדר כל המוסיף גורע, ולשמה לא חסר כאן שלשם ס"ת כשר לתו"מ כנ"ל (לב י"א) ועי' מלאכת שמים כלל ג' חכמה ב' בינה ג' וקסת סופר חקירה א אות לד).

היוצא שברור שקלף המעובד על תנאי כשר לכתחילה לדעת אדמוה"ז.

ועל מה שכתב הנ"ל שאדמוה"ז צוה (לב נ"ו) ליקח לבתי תפילין שליל ומהדרים ליקח נולדים -

זיל בחר טעמא כי לא נעברה בו עבירה וכו' (ומן הסתם כן הוא עד גיל חודש לכה"פ),

הוא צוה ליקח עור עגל הרך (שם נח) ומהדרים ליקח
עור שור קשה -

שבימים ההם הי' מאד קשה לעשות בתים מעור א' וכו'
אם לא שהעור הוא מעגל ורך (עי' קסת סופר השובח המחבר
בהסכמות ס"ק ד' ד"ה והנה) משא"כ בימינו עם המכשירים
החדשים השיגו הסופרים האומנים לעשות מעור א' מעור שור
וקשה ומעלתו על הרך שעומד לימים רבים ואינו מתקלקל
הריבוע משא"כ ברך כידוע (כנ"ל בקסת סופר שם) וגם לא
נעשה בהם נקב מתוך שעורם עבה,

הוא צוה ליקח שערות עגל (שם ס"ט) - שמעתי נזהרים
בזה וגם נזהרים שיהיו לבנים,

הוא צוה שיצא השערות מן הבית מפ' והי' אם בצד
הפונה לקדש (שם) - ראיתי הרבה נזהרים בכל זה,

הוא צוה שיהיו הגידים שזורים לשמה (שם ע"ה) -
כנ"ל בקלף וכך לרצועות (וכ"ש הוא) (ל"ג ג'),

הוא צוה שמחוייבים להפריד הדבק (אפי' מעט) בין
הבתים עד למטה ממש (בסידור הל' תפילין, שו"ע אדמוה"ז
הוצאת קהת ע' 312) וכך משמע מסי' לב סעי' נ"ח שבדק הוי'
חיבור -

ובאמת קשה ליהזר בזה שתקנתו קלקלתו מפני שבחסרון
הדבק מתקלקל הריבוע בקלות וצריך לזה זהירות ועיין פקחא
לתקנו מיד כשיתחיל להתפרד להכניסו למכבש מזמן לזמן.
(וזה רק ללימוד זכות) אבל יש מעט מאנ"ש (לפי ידיעתי)
שמקפידים בזה שברור שאדמוה"ז ידע כל החטרונות בזה ועכ"ז
כתב להיזהר ולבדוק אחר שוגג אפי', הרי ברור שכן צריך
לעשות, וגם לשמור על הריבוע שלא יתקלקל ות"ל שחנני
בתפילין כאלה בלי שום דבק בין הבתים.

הרב יוסף יצחק פייגעלשטאק
ר"מ בישיבת מחנה ישראל
פעטראפאליס בראזיל

לזכות

הת' מנחם מענדל שיחי

לרגלי הכנסו לעול המצות

ביום א' ה' סיון ערב חגה"ש ה'תשמ"א

ולזכות

אחיו: דוד אבא, יוסף יצחק, ישראל, שניאור זלמן

יהושע זעליג, נחמן העניך שיחיו

אחותו: שטערנא תחי

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ח הרה"ת שלום דובער וזוג' סימא שיחיו

מאצקין